

Jeanne d'Arc

a jelenidő vitrinében

A szövegkönyvet Garai Judit írta Anouilh (ford. Bálint Lajos), Schiller (ford. Molnár Imre), Shaw (ford. Nádasdy Ádám) drámája, Andrew Birkin és Luc Besson forgatókönyve, valamint Jeanne d'Arc perének dokumentációja alapján.

Szereplők

Jeanne d'Arc	MÉSZÁROS BLANKA
Cauchon	KOCSIS GERGELY
Inkvizítor	RÁBA ROLAND m.v.
Ügyész	ELEK FERENC
Warwick	TASNÁDI BENCE
Ladvenu; Dunois	MÉSZÁROS BÉLA
Apa; Baudricourt; Érsek	MÁTÉ GÁBOR
Dauphin, azaz VII. Károly	DANKÓ ISTVÁN
Kékszakáll; Hóhér	VAJDAI VILMOS

Díszlettervező: FEKETE ANNA

Jelmeztervező: KÁLMÁN ESZTER

Dramaturg: GARAI JUDIT

Zeneszerző: KÁKONYI ÁRPÁD

Fénytervező: LOHÁR ANTAL

Súgó: FEJES VERA

Rendezőasszisztens: TÓTH JUDIT

RENDEZŐ: HEGYMEGI MÁTÉ

HANGBEJÁTSZÁS

Franciaország két részre szakadt, nagy része az angol király kezében van. Véres háború kezdődik, az angolok a burgundokkal szövetségbe lépve lerohanják az országot. Ez a francia történelem lesötétebb korszaka. Csak egy dolog mentheti meg őket. Egy csoda.

1429-ben sorra kezdik nyerni a csatákat az angolokkal szemben, Reims-ben megkoronázzák trónörökösüket, VII Károlyt. Mindezek mögött egy alig 18 éves lány áll. Ő Jeanne d'Arc.

1430 májusában az angolpárti burgundok Párizs alatt elfogják Jeanne-t, eladják az angoloknak, az egyház eretnességért perbe fogja. A perrel az angolok célja, hogy lerombolják VII. Károly legitimitását, és elismertessék az angol uralkodót, a még csak gyermek VI. Henriket. 1431 januárjában Cauchon püspök megbízást kap Anglia királyától a per lefolytatására.

I. jelenet

JEANNE MONOLÓGJA A HITRŐL

JEANNE

Emlékszem, tavaly még olyan boldog voltam, olyan kicsi voltam, gyerek voltam, akkora voltam mint egy mosoly. De most... Egyedül vagyok... Ne higgyétek, hogy megijedek. Ki fogom bírni, mert... (nagy levegőt vesz) én hiszek. Én igazán hiszek. Mert hinni akarok... AKAROK... igen. Hitem erős és független mindentől és mindenkitől, mindenféle hatalomtól. Azt gondoljátok, a hit csak az, ami az egyházhoz kötődik, és csak Istennel lehet kapcsolatos? Isten egy, én hiszem... igen... de a hit sokféle lehet. Hinni igazából annyit jelent, mint megteremteni valamit, amit teljes bizonyossággal, kételyek nélkül elfogadunk. Ti miért kételkedtek? Képzleteketek befalaztátok, és már nem vagytok képesek meglátni a vágyott dolgok valóságát. Pedig a csodák körülvesznek minket. Csoda... már nem is tudjátok, mit jelent. Biztos csak a véletlen, ugye? Pedig ami látható, az mind a láthatatlanból áll elő, higgyétek el.

Vannak jelek, amiket tudni kell olvasni, amiket meg kell hallani, látni, elhinni. Ne csak a valóság lezárt képeit nézegessétek!

Nem értitek, amit mondok. Féltetek tőlem? Pedig én nem csinállok mást, mint kiállok azért, amiben hiszek. Kiállok ide, a fénybe. Vállalom, hogy a sötétbe visszahúzodva távolról figyeljenek, hogy megbélyegezzenek. Én megteszem azt, amit másoknak is kellene. Harcolok azért, amiben hiszek.

“Amiként kezdtem, végig az maradtam. És ahogyan kezdtem, mindvégig azt csinálom. A jelenidő vitrinében égek”.

Csodát akartok látni? Akkor hinnétek nekem? Várjatok.

Micsoda? Mit mondtok? Semmit. Néma csönd.

Szunnyadnak a csodák – az ég bezárult.

II. jelenet

TÁRGYALÁS I.

FELVEZETÉS

Az összes szereplő felvonul (“divatbemutató”) alatta HANGBEJÁT SZÁS (történelmi háttér), Jeanne-t bezárják a vitrinbe

Belép Warwick gróf. Cauchon és Ladvenu kivételével mindenki kimegy.

WARWICK Na, lássunk hozzá. Minél hamarabb ítéltesse el és égettesse meg! Jobb lesz mindenkinek.

CAUCHON Dicsértessék a Jézus Krisztus!

LADVENU *(halkan)* Mindörökké. Ámen.

mint ez a lány! Úgy tesz, mintha ő volna az egyház. Ő nem az egyház! Szólt ez a lány valaha is akár csak egyetlen szót az egyházzal? Soha. Mindig csak Isten van és ő.

WARWICK

Mit vár tőle? Teljesen elvakult.

CAUCHON

Az eretnekség egy rákos daganat: ha nem tudjuk kivágni, kitaposni, kiégetni, akkor addig terjed, míg majd az egész emberiséget romlásba, pusztulásba és bűnbe taszítja. Ez ellen küzdöttem egész életemben, és küzdeni fogok, amíg csak tehetem. Most még csak Jeanne van, a hiszékeny követőivel; de mi lesz, ha mindenki Jeanne d'Arc-nak gondolja magát? Az utolsó porcikáig beleborzadok, ha rá gondolok.

WARWICK

(hidegen hagyja) Önt ez mélyen érinti. Érthető.

CAUCHON

Önt nem?

WARWICK

Katona vagyok, nem pap.

Belép az Inkvizítor és az Ügyész.

ÜGYÉSZ

Tiltakozást jelentek be, püspök úr. Jó reggelt!

CAUCHON

Dicsértessék a Jézus Krisztus!

LADVENU

Mindörökké. Ámen.

(üdvözlés)

WARWICK

Örvendek.

CAUCHON

Jean Lemaitre, Inkvizítor, minden eretnekség üldözője.

ÜGYÉSZ

Ismétlem, tiltakozást jelentek be.

CAUCHON

(bemutatja az Ügyészt is) D'Estivet kanonok. Ő képviseli a vádat.

WARWICK

Ha már ilyen szépen összegyűltünk, hozzá is kezdhetnénk.

CAUCHON

Türelem! *(az Ügyészhez)* Na, mi a baj?

ÜGYÉSZ

Uraim, kemény munkával összeállítottam a lány ellen egy hatvannégy pontból álló vádiratot. Volt már hetven is, de

mindegy. És most azt hallom, hogy lecsökkentették anélkül, hogy velem konzultáltak volna. Hogy?

LADVENU Végül tizenkét vádpont maradt meg...

CAUCHON Higgye el, tizenkettő teljesen elég lesz a célja eléréséhez.

ÜGYÉSZ De épp a legfontosabb vádpontok közül szinte semmi nem maradt. Ez a lány ellopta a versailles-i püspök lovát!

CAUCHON *(nehezen fékezi a haragját)* Nem a rendőrségen vagyunk! Ilyen piszlicsáré dolgokkal nem húzzuk az időt!

ÜGYÉSZ *(megrökönyödve)* Uram, ön piszlicsáré dolognak nevezi a versailles-i püspök lovát?

CAUCHON *(uralkodik magán)* Kedves ügyész úr, a lány azt állítja, hogy becsületesen megfizetett a lóért, és ha a püspök nem kapta meg a pénzt, arról nem ő tehet. Minthogy ez akár igaz is lehet, e vádpont alól a lányt fölmenthetjük.

ÜGYÉSZ Még ha egy közönséges ló lett volna! De a versailles-i püspök lova! Hogy lehet ez alól fölmenteni?!

CAUCHON A fő vádpont az eretnokség, ezért azt kérem, hogy amikor a lányt hozzák, el ne kezdje nekem mondani, hogy lovat lopott, hogy a tündérek fája körül táncolt, hogy imádkozott a kísértetjárta kútnál, meg azt a tucatnyi más badarságot, amit oly szorgosan kivizsgáltak.

LADVENU Nincs olyan falusi lány, aki ne táncolt volna az elvarázsolt fák körül és mind imádkozott már a szellemek kútjánál. Némelyikük még a pápa lovát is ellopná, ha alkalma nyílna rá.

CAUCHON *(Warwicknak)* Gróf úr, hadd mondjam el, hogy Jean barátom, az Inkvizítor úr nyomoztatott a lány falujában, de gyakorlatilag semmi komoly nincs ellene.

ÜGYÉSZ *(kiabál)* Semmi komoly?! – És a tündérek fája?

CAUCHON Előbb kértem, de mindegy... Tehát, amikor azt mondom: semmi komoly, azt úgy értem: semmi olyan, amit komolynak tarthatna egy széles látókörű ember. Az eretnecség az a vádpont, amit tárgyalnunk kell.

LADVENU De olyan veszélyes ennek a kislánynak az eretnecsége? Nem csak együgyűség ez?

CAUCHON Ladvenu, én tudom, hogy jót akar, de ne legyen ennyire naiv. Az Inkvizíció jegyzőkönyvei tele vannak olyan történetekkel – én olvastam, higgye el –, amiket nem is mernek a világ elé tárni, mert a becsületes férfiak és erkölcsös nők el se hinnék; pedig mindegyik egy-egy vallásos lelkiületű, egyszerű emberrel kezdődött. *(az Inkvizítor felé)* Ugye jól mondom? *(Az Inkvizítor bólint)*

ÜGYÉSZ Én mindenesetre még mindig tiltakozom. Hatvannégy helyett tizenkettő! Csak tizenkettő!...

WARWICK Hú, de hosszú lesz ez így!

CAUCHON Gróf úr, maga inkább azon gondolkozzon, mit fog tenni, ha a lányt bűnösnek találjuk, és a nép föllázad és nem engedi, hogy az ő szentjüket megégessék.

WARWICK Emiatt ne aggódjon. Nyolcszáz katonát állomásoztatok a városkapunál. A lány akkor sem úszná meg, ha az egész ország az ő pártját fogná.

CAUCHON Azt hozzá se teszi, hogy „de adja Isten, hogy inkább megbánja bűnét és megtisztuljon”?

WARWICK Ez nem tűnik logikusnak; de persze egyetértek excellenciáddal. Sokba kerül nekünk ez a Franciaország!

CAUCHON Én is hatalmas váltságdíjat fizettem a lányért. És ne feledje, ha nem hoztunk volna mindketten anyagi áldozatot, akkor még mindig a nép élén harcolna, és ez nemcsak az egyház, hanem a világi hatalom összeomlását is jelentené. De

mindenekelőtt szabályosan le kell folytatnunk a pert: végig kell hallgatnunk a lányt, a hangokról, a Vaucouleurs-ben, Chinon-ban történetekről...

WARWICK De remélem, a csatákat nem akarja végigvenni részletesen...

CAUCHON (*mosolyogva*) Ne aggódjon, mi nem szeretnénk Önt kínos helyzetbe hozni. Nem fogjuk ecsetelni, hány csatát vesztett el egy egyszerű parasztlánnyal szemben.

LADVENU Csak a legszükségesebb eseményekre szorítkozunk.

WARWICK Legyünk már túl az egészen. A végén még, ne adj Isten, szobrot emelünk neki.

JEANNE
Kit félek én – kardjával Istenemnek?
Győzelmesen kell végeznem utam,
S ha maga a pokol is ellenem gyűl,
Bátorságom nem lankad, meg se rendül.

CAUCHON Jeanne d’Arc! Megkezdjük a tárgyalást. Nos!

III. jelenet
TÁRGYALÁS II.
A PER KEZDETE

Ladvenu odamegy Jeanne-hoz.

LADVENU   Nagyon sápadt vagy. Nem érzed jól magad?

JEANNE   Köszönöm, jól vagyok. Csak a püspök úr pontyot küldött
nekem, attól kicsit rosszul voltam.

CAUCHON   Sajnálom. Mondtam nekik, hogy friss legyen.

JEANNE   A pontyot nem bírja a gyomrom. Az angolok azt hitték, meg
akar mérgezni—

CAUCHON   Micsoda?

WARWICK   (*egyidejűleg*) Nevetséges!

JEANNE   Odaküldtek egy orvost, hogy gyógyítson meg, de
megtiltották neki, hogy eret vágjon rajtam...

ÜGYÉSZ   Persze, mert a boszorkányból a vérrel együtt kiszökik a
boszorkányság.

JEANNE   Ezért nem csinált semmit, csak elmondott mindenféle
utolsó féregnek.

WARWICK   Ez nem létezik! (*Cauchonnak*) De ki fogom vizsgáltatni.

JEANNE   (*Ladvenunek*) Miért hagynak az angolok kezében? Nekem
az egyház kezében kellene lennem. És miért láncolnak ide?
Félnek, hogy elrepülök?

ÜGYÉSZ   (*nyersen*) Itt nem te kérdezed a bíróságot, hanem mi
kérdünk téged. Láncok nélkül nem próbáltál-e
megszökni? Kiugrottál a húsz méter magas toronyból! Ha
nem tudsz repülni, hogy lehet, hogy még mindig életben
vagy?

JEANNE *(teljes józansággal)* Mert az a torony nem volt olyan magas, de napról napra magasabb lesz, ahányszor csak szóba kerül.

ÜGYÉSZ Miért akartad elhagyni a tornyot?

JEANNE Vajon miért akarja valaki elhagyni a börtönét, ha valahogy ki tud szabadulni?

ÜGYÉSZ Szökni próbáltál?

JEANNE Naná! Nem is először. Ha nyitva hagyják a kalitkát, a madár kirepül.

ÜGYÉSZ Ez az eretnecség beismerése. Felhívom a bíróság figyelmét.

WARWICK *(megtapsolja az Ügyészt)* Ez igen! Most megfogta, kész, végeztünk, mehetünk is!

JEANNE Eretnek vagyok azért, mert meg akarok szökni a börtönből?

ÜGYÉSZ Ha az egyház kezében vagy és onnan szántsándékkal kitéped magad, azzal elpártolsz az egyháztól. Ez pedig eretnecség.

JEANNE Ez ostobaság! Nincs olyan hülye, aki ezt beveszi.

ÜGYÉSZ Püspök úr, hallja, hogy becsmérel engem ez a kislány, pedig én itt a munkámat próbálom végezni...

LADVENU Jeanne, kérlek, ártasz magadnak a pimasz válaszaiddal.

JEANNE De akkor kérem, hogy beszéljenek velem úgy, mint egy normális emberrel. Én értelmes válaszokat adok, ha maguk is értelmes kérdéseket tesznek fel.

CAUCHON Tartsunk rendet, még meg sem kezdtük a tárgyalást. Nos! *(mintha szószékről beszélne)* Íme a nő, aki most itt áll előttünk, akit a nép Szűznek nevez. A mi egyházmegyénkben esett fogságba, így mi ítélkezünk felette. Vallásghalászó tetteinek híre bejárta nemcsak egyházmegyénket, hanem egész Franciaországot, sőt az egész keresztény világot is. Most ideidéztük törvényszékünk elé, hogy számot adjon e tekintélyes bíróság előtt

cselekedeteiről. Felszólítunk téged, Jeanne, érintsd meg eme legszentebb Evangéliumot, és esküdj meg, hogy azokra a kérdésekre, amelyeket majd hozzád intézünk, az igazat fogod válaszolni. Ladvenu!

Ladvenu felrajzol egy keresztet a plexi hátsó oldalára.

LADVENU Most az Evangéliumra esküszöl, tedd a kezedet a könyvre!
JEANNE Várjanak, kérem! *(jelzik neki, hogy a mikrofonba beszéljen)*
Azt sem tudom, mit akarnak kérdezni tőlem. És ha olyasmit akarnak majd megtudni, amit nem mondhatok el?
CAUCHON Ugyan! Most szépen megesküszöl arra, hogy a hit dolgaiban mindig csak az igazat vallod.
JEANNE Megesküszöm szívesen arra, hogy arról, ami azelőtt történt, hogy ide kerültem, amit csak lehet, elmesélek, de vannak dolgok, amikről nem beszélhetek. Ha megölnék érte, akkor sem.
LADVENU Jeanne, mi csupán azt kérjük tőled, hogy a hit dolgában az igazat valljad, ahogy azt egy ilyen tárgyalás előírja.
JEANNE Rendben. *(megérinti a felrajzolt keresztet)* Esküszöm, hogy a hit dolgában az igazat vallom.
CAUCHON Mondd meg családi és keresztnevedet.
JEANNE d'Arc. A családom Jeanette-nek hív, itt, Franciaországban Jeanne-nak, van, ahol Johannának hívnak. Más néven nem szólított senki.
ÜGYÉSZ És mi van azokkal a nevekkkel, amiket a nép adott neked?
JEANNE Melyikek?
ÜGYÉSZ A Szűz, a Lány, a...
JEANNE Igen-igen, találóak, hisz szűz is vagyok, lány is vagyok.

Warwick felkacag.

CAUCHON Hány éves vagy?

JEANNE Tizenkilenc... vagy akörül.

CAUCHON Ki volt a hitoktatód?

JEANNE Mindenre apám tanított, a Miatyánkra, az Üdvözlégyre meg a Hiszekegyre is.

LADVENU Helyes!

ÜGYÉSZ Mondd el a Miatyánkot!

JEANNE Hallgassák meg a gyónásomat, aztán majd szívesen elmondom.

CAUCHON Férfiruhában?

ÜGYÉSZ Mondd el a Miatyánkot!

JEANNE Nem mondom, csak ha a gyónásomat meghallgatták.

ÜGYÉSZ Meg kell kínozni.

LADVENU Miért is?

JEANNE Én nem bírom a fájdalmat: ha bántanak, mondok én mindent, amit akarnak, csak hogy abbahagyják. De utána az egészet úgyis visszavonom; akkor meg mire jó?

LADVENU Nem fogunk megkínozni!

ÜGYÉSZ Ó, dehogy nem. A kínzás része a szokásos eljárásnak.

CAUCHON Ha a vádlott önként vall, akkor a kínzást nem indokolja semmi.

ÜGYÉSZ Ez így szabálytalan.

LADVENU *(undorral)* Maga szórakozásból akarja megkínozni?

ÜGYÉSZ Dehogyan, ez a törvény!

CAUCHON Csak akkor, ha a kihallgatást olyanok végzik, akik nem értenek az eljárásjoghoz. Nem akarom, hogy bárki azt mondja, hogy kikényszerített vallomással folytattuk le a pert.

ÜGYÉSZ Mit számít az?

JEANNE *(az Ügyésznek)* Ritka nagy hólyag maga.

ÜGYÉSZ Te szégyentelen, engem merészelsz hólyagnak nevezni?!

CAUCHON Nyugalom!

ÜGYÉSZ „Hólyag”!

CAUCHON Nyugalom!

ÜGYÉSZ Kikérem magamnak!

CAUCHON Nyugalom! Egy pásztorlány faragatlan nyelve ne térítsen el minket a lényegtől.

JEANNE Én nem vagyok pásztorlány, attól még, hogy segítettem az állatoknál, tudok szőni, fonni, ahogy bármelyik nő.

CAUCHON Most nincs helye a hiúságnak, Jeanne. Nagy veszélyben vagy.

JEANNE Tudom! Megbűnhődtem én már a hiúságomért!

ÜGYÉSZ Ha olyan ügyes vagy a női munkákban, miért nem maradtál otthon és csinálod azt?

JEANNE Arra van sok más nő, aki csinálja; de az én munkámat nem csinálja más.

ÜGYÉSZ Mégis mi a te munkád? Egy lánynak minden esetben az a dolga, hogy fonjon, mosson, főzzön, egyszóval maradjon otthon a fenekén. Ha apád rendesen megnevelt volna, akkor most nem lennél itt.

WARWICK Mi Angliában szintén hívei vagyunk a testi fenyegetésnek a gyerekeknél. Jót tesz jellemük fejlődésének, felkészíti őket az életre. Én magam is rengeteg pofont kaptam, mégis itt vagyok és kiválóan érzem magam.

IV. jelenet

AZ APA

JEANNE (térdre rogy) Kell, hogy valaki megértsen, mert egyedül nem bírom... (imát mormol)

Az Apa odamegy hozzá.

APA Mit csinálsz, Jeanette? Késő van. Már halálra aggódtam magam. Otthon várunk, azt hittük, elvesztél. Óránként kimentem a kapu elé, elindultam, kerestelek mindenhol. Mi van veled, kislányom?

Csend.

Miért nem mondasz semmit? Valami baj van?

JEANNE Nem, nincs baj.

APA Akkor miért nem jöttél haza?

JEANNE Nem tudtam, hogy már ilyen késő van, nem vettem észre.

APA Sötét van. Hogyhogy nem vetted észre?

JEANNE Az előbb még olyan világos volt.

APA Sötétedésre mindig haza kell érned, pontosan tudod.

JEANNE Apa! Kell, hogy valaki megértsen.

APA Mi van, ki bántott?

JEANNE Nem bántott senki.

APA Nem kell titkolóznod. Besötétedett... ki miatt nem vetted észre? Hm? Kivel beszélgettél? Láttam, hogy mozgott a szád, és integetted is valakinek.

JEANNE Nem mondhatom el.

APA Mondd meg, ki az!

JEANNE Nem lehet...

APA Tudod, hogy nekem elmondhatod...

JEANNE Egy szent.

APA Jeanette, ne hazudj!

JEANNE Az igazat mondom. Nem bírom tovább. Egy szent az.

APA Találkád volt egy szenttel? Mégis, hogy mondhatsz ilyet?

JEANNE Nem tettem semmi rosszat, apa, és tényleg egy szenttel beszélgettem.

APA Hazudsz nekem? Én segíteni akarok. Ezt érdelem tőled?

JEANNE Esküszöm a Jó Istenre, hogy az igazat mondom: már régóta látogatnak és kérdezetnek. Mindig harangszókor, mindig mikor imádkozom. Ez nem lehet nem igaz. Beszélnek hozzám, illetve beszélgetünk, mert én is kérdezek.

APA Többen vannak?

JEANNE Igen, van, amikor többen jönnek.

APA Úristen!

JEANNE Higgy nekem, apa!

APA Miért véded őket?

Csend.

Mondj már valamit!

JEANNE *(elsírja magát)* Ők szentek, biztos vagyok benne.

APA Jeanette! Miért beszélne veled egy szent? Becsapnak, nem veszed észre?

JEANNE Nem, nem csapnak be, ők jók. Ők szeretnek engem. Csak ők szeretnek igazán engem.

APA Miért teszed ezt velem?

JEANNE Olyan egyedül vagyok, olyan kicsi vagyok, és olyan nehéz ez az egész. Három éve már, hogy ellenállok, három éve mondják nekem ugyanazt. Nem tudok már tovább küzdeni. Most már igent kell mondanom nekik, nem lehet tovább halogatni. A hangok, apa, a hangok!

APA Megőrültél? Jeanette, miért nem mondd el az igazat?
Kérlek szépen!

JEANNE Meg kell mentenem Franciaországot! A katonákkal kell tartanom.

APA Kurválnodni akarsz? Katonák után akarsz járni?

JEANNE Ne, apa, kérlek, ne kiabálj velem, mert akkor nem hallod meg, amit mondok.

APA Nem tudok veled mit csinálni, kislányom!

V. jelenet
TÁRGYALÁS III.
A HANGOK

JEANNE Kell, hogy valaki megértsen, mert egyedül nem bírom...

LADVENU Jeanne, mi itt vagyunk, mi meg akarunk téged érteni.

CAUCHON Mikor hallottad először a hangokat?

JEANNE Tizenhárom éves koromban. Először nagyon megrémültem.
A hang egy május reggel szólt hozzám. Úgy hallottam, ferdén a hátam mögül szól, a templom felől, és nagy fényesség kísérte.

ÜGYÉSZ Hogyan hallhattad egyáltalán a hangot, ferdén a hátad mögül?

JEANNE Amikor harmadszor hallottam, megvilágosodott előttem, hogy égi hang szólt hozzám.

WARWICK Feltétlenül szükséges, hogy ezt a sok ostobaságot elmesélje?

CAUCHON Feltétlenül szükséges.

LADVENU (*Jeanne-től*) Mit mondtak neked a hangok?

JEANNE Mindig jóra intettek. Mindig arra tanítottak, legyek őszinte, maradjak tiszta és járjak szorgalmasan templomba.

ÜGYÉSZ Vetettél keresztet?

JEANNE Igen, és akkor a harangok megszólaltak. A szél feléledt, a felhők zúgtak. És olyan csodálatos fények voltak!

ÜGYÉSZ (*Cauchonnak*) Ez a Sátán műve. Ő kísértette meg.

JEANNE Nem, minden, ami szép, az Isten műve, ezt magának is tudnia kellene.

CAUCHON Nem a te dolgod megfedni a nagytiszteletű ügyész urat. Elfelejtetted ki vagy te és kik vagyunk mi. Lelkiatyáid, uraid, bíráid. Ne legyél kevély, Jeanne!

JEANNE Tudom, hogy kevély vagyok, de Isten lánya is vagyok. Ha ő nem akarta, hogy gőgös legyek, miért beszélt hozzám? Miért ígérte meg, hogy meggyőzőm az embereket? Miért ígérte meg, hogy páncélom lesz, kardom, zászlóm és lóháton vezetem majd harcba a sok bátor katonát? Ha hagyott volna otthon, nyáját őrizni, nem lennék kevély, az biztos.

CAUCHON Istent vádolod most, Jeanne!

JEANNE Nem. Nem. Nem. Én csak azt mondom, hogy legyen meg az ő akarata, még akkor is, ha ő akart kevélyé tenni. Ez is az ő joga.

ÜGYÉSZ Eretnek!

CAUCHON Mit mondtak még neked ezek a hangok? Fejtsd ki részletesen!

JEANNE Azt is mondták, kétszer vagy háromszor hetenként, hogy induljak el, először menjek Robert de Baudricourt-hoz, Vaucouleurs várába, majd a trónörököshöz. Meg azt, hogy én fogom majd az ostromlott Orléans városát fölmenteni.

LADVENU És te mit feleltél?

JEANNE

Hogy kislány vagyok. Hogy sohasem ültem még lovon, és sosem harcoltam... és hogy félek. A hang erre rettenetesen rám förmedt, és nem hagyott békén, hogy menjek már, induljak útnak. És én elindultam.

Isten veletek, hegyek, drága rétek,
Hús csöndű völgyek, Isten véletek!
Isten veled, barlangok-kutak hűse,
S veled is, visszhang, völgyünk szép szava,
Ki annyiszor feleltél dal-szavamra,
Elmegy és soha meg nem tér Jeanne!
Színterei a csendes gyönyöröknek,
Titeket most örökre hagylak el!
Most, birkanyáj, szabad a tér körötted,
Pásztortalan nyáj, nincs ki rád ügyel.
Élére kell állnom egy más seregnek,
Hol a vérző mező veszélyt növel,
Egy szellem-hang irányít erre engem,
Híváságos földi vágy nem él szivemben.

Csodák születnek – egy hósínú gerle
Repül föl, és a sas merészségével csap le
A hont marcangoló dögkeselyűkre.
Győz majd a hazaárulón, az ég
Haragjával megvívó százkezűn.
Akár ha gyáva birkanyáját úzne.
Az Úr lesz véle, a had Istene.
Ő megválasztja jámbor eszközét,
Egy gyöngye szűzet s általa szerez
Dicsőséget, mert ő Mindenható.

VI. jelenet

BAUDRICOURT

- BAUDRICOURT Hé, hé, hé! Ez mi? Mit akarsz? Hm? Három napja itt hülyéskedsz a kastélyom kapuja előtt és mindenféle butaságot beszélsz a katonáimnak!
- JEANNE Férfiruhát akarok, lovat, és kíséretet, hogy Chinonba menjek a dauphinhez.
- BAUDRICOURT Te bolond vagy!
- JEANNE *(türelmetlen, de barátságos)* Mind azt mondják, hogy bolond vagyok, amíg nem beszélek velük, uram.
- BAUDRICOURT Hazaküldelek az apádhoz, és meghagyom, hogy zárjon a pincébe és verje ki belőled a mániádat. Ehhez mit szólsz?
- JEANNE Most azt hiszi, hogy így lesz, de majd meglátja, hogy a végén egész más lesz. Azt is mondta, hogy nem jöhetek ide magához, aztán mégis itt vagyok.
- BAUDRICOURT Az olyan hű-de-nagy dolog, hogy ide beengedtelek? Egyébként pedig szinte betörtél.
- JEANNE El kell érnem a célomat, küldetésem van.
- BAUDRICOURT Értem már. Neked is én vagyok az egyetlen reményed, mi? Tudod, hogy mennek itt a dolgok. Mit kell tenni azért, hogy egy-egy ügy megoldódjon. Ti, falusi lányok mind ugyanolyanok vagytok. Eljöttek ide, könyörögtök. Te most kinek az életéért? Öcsédé? Apádé? Vagy a szeretődé? Hm? Még nem döntöttem el, mennyire vagy csinos, leszedjem-e azt a nyomorultat az akasztófáról vagy hagyjam megdöglenni. Na, gyerünk, tudod most mi következik.
- JEANNE Nem értem, mit akar mondani. Engem Isten küldött.

BAUDRICOURT Istent ne keverd bele az ilyen dolgokba, mindjárt elmegy mindentől a kedvem. Kaphatsz egy gebét, ha teszel is érte. Gyere ide! Szűz vagy?

JEANNE Igen.

BAUDRICOURT Akkor a tiéd. Szép szemed van.

JEANNE *(szelíden)* De én nem csak lovat akarok.

BAUDRICOURT Te kis mohó! Folytasd csak, szórakoztatsz. Csak a hülyék érzik magukat becsapottnak, ha túl sokat adnak egy lánynak. Én szeretem az örömeket drágán megfizetni. Ezzel elhitem magammal, hogy igazán kívánom. Érted, hogy mit akarok mondani?

JEANNE Nem, uram.

BAUDRICOURT Annál jobb. Nem szeretem azokat a nőket, akik sokat okoskodnak. Mit akarsz még a lovon kívül?

JEANNE Fegyveres kíséretet, hogy Chinonba mehessek a trónörököshöz.

BAUDRICOURT Mit akarsz te a trónörököstől?

JEANNE Hadsereget.

BAUDRICOURT Attól akarsz te bármit is? Olyan mint a sarokba szorított patkány, csak abban különbözik tőle, hogy nem akar harcolni sem.

JEANNE Ahogy maga sem.

BAUDRICOURT Igen, de én harminc évig mást se csináltam. Mégis a fél ország az angoloké. Meg Párizs az is az övék. Ez a vár is az övék: azt sem tudom, meddig maradhatok még itt.

JEANNE De én harcolni akarok! Felszabadítom ezt az országot, Orléans lesz az első. Küldjön el a trónörököshöz!

BAUDRICOURT Először is: azt sem tudhatjuk biztosan, hogy ő-e a trónörökös; az anyja legalábbis azt mondja, hogy nem;

pedig az anyjának tudnia kell. Gondold csak meg: egy királynő, aki tagadja a fia törvényes származását.

JEANNE Az az asszony a lányát az angol királyhoz adta feleségül, mit vár tőle?

BAUDRICOURT Másodszor pedig: Orléans-t felszabadítod? Ez még viccnek is nyomorult! Dunois, a legtehetségesebb francia katona sem bír el ott az angolokkal.

JEANNE Kell neki a bátorítás, tavalyelőtt már megverte őket.

BAUDRICOURT Milyen tájékozott vagy.

JEANNE Három napja itt vagyok, sokat beszélgettem a katonákkal.

BAUDRICOURT Mindegy! Az emberei azóta gyávák lettek, ő pedig nem tud csodát tenni velük. Pedig bennünket már csak a csoda menthet meg. Szép dolgok a csodák, csak az a baj velük, hogy manapság már nemigen fordulnak elő.

JEANNE Vannak itt jó páran, akik még akarnak harcolni. Velem fognak tartani, csak parancsold meg nekik.

BAUDRICOURT Már tegezel is? Hát az Isten verjen meg engem!

JEANNE Nem, nem ver meg, nagy az ő kegyelme. Ne félj, a mennyországba jutsz, és a neved örökké fennmarad, mint azé az emberé, aki elsőnek segített nekem.

BAUDRICOURT Nem félsz tőlem?

JEANNE Nem, uram, egy kicsit sem!

BAUDRICOURT Hogyhogy?

JEANNE Mert nagyon jó vagy, uram.

BAUDRICOURT Jó, jó...

JEANNE És ráadásul nagyon szép is!

BAUDRICOURT Húsz évvel ezelőtt... nem mondom, tetszettem a nőknek. Igyekeztem nem túlságosan megöregedni, ennyi az egész. Mégiscsak furcsa, hogy erről beszélgetek itt veled.

Végtelenül unatkozom már itt. Ugyanazok az emberek, mindig ugyanazok a témák. Egyszerűen belefáradtam. Feleslegesnek érzem magam.

JEANNE

Nem vagy az.

BAUDRICOURT

Kicsi nekem ez a hely - szeretnék még egyszer utoljára valami fontos döntést hozni, olyan országos vagy Európa méretűt... nem féltucatnyi katonaszökevény ügyében, akiket fel kell akasztatnom, hanem valami kivételes dologban, amiért felfigyelnek rám, amiért emlegetnek majd a felsőbb helyeken is.

Egy zsebkendőnyi hely urát, aki valami nagyot mondott, nagyot vitt véghez. És az mindegy, hogy dicsérnek vagy szidnak, csak tudjanak rólam.

JEANNE

Idefigyelj, Róbert!

BAUDRICOURT

Hogy merészelsz a keresztnevemen szólítani?

JEANNE

Erre kereszteltek a templomban, ez a tiéd.

BAUDRICOURT

Hogy az Isten...

JEANNE

Idefigyelj, kedves Róbert, ne káromkodj, felesleges. Üljlél le! Éppen én vagyok a döntés, amit hoznod kell, ami miatt föl fognak rád figyelni.

BAUDRICOURT

Te?

JEANNE

Útnak kell indítanod engem, akkor beszélni fognak rólad, a neved is fennmarad.

BAUDRICOURT

Ugyan! Csak hülyét csinálok magamból, ha hagyok egy kislányt itten... idétlenkedni.

JEANNE

Először is ne gondold arra, hogy lány vagyok. Mert ez úgy látom, téged összezavar.

Képzeld azt, hogy már ide is adtad a férfiruhámat, és mint két férfi beszélgetünk egymással.

BAUDRICOURT

(kineveti) Hát...

JEANNE Dunois jó kapitány, okos is, de nem hallgatnak már rá az emberei, mielőtt föladja, győznünk kell. Nekem kell a seregek élére állnom.

BAUDRICOURT Már ne is haragudj, de te hogyan tudnál háborúzni?

JEANNE Nem lehet az olyan nehéz, ha Isten a mi oldalunkon van, és hajlandók vagyunk az életünket az Ő kezébe tenni.

BAUDRICOURT Láttál már angol katonákat harcolni?

JEANNE Ők is csak emberek. Isten ugyanolyanra csinálta őket, mint minket, de adott nekik saját országot és saját nyelvet; és Isten nem akarja, hogy idejöjjenek és a mi nyelvünket próbálják beszélni.

BAUDRICOURT Ki tömte tele a fejed ezzel a sok butasággal? Újra megkérdezlek: láttál valaha angol katonákat harcolni? Láttad, ahogy fosztogatnak, gyújtogatnak, megerősokolják a nőket, elpusztítanak mindent maguk körül?

JEANNE Nem szabad félni, Róbert— Hallgass ide. Domrémyből el kellett menekülnünk a szomszéd faluba az angol katonák elől. Aztán három katona ott maradt sebesülten. Szegények, feleannyi erő se volt bennük, mint énbennem.

BAUDRICOURT Szegények? Folyton az Istenüket szólongatják csata közben, hogy húzza a faszára az egész hóbelevancot. Az átkozott be fogják venni Orléans-t. És te se tudod megállítani őket, még ha tízezer ilyen volna is, mint te.

JEANNE Ezer ilyen is elég lenne. Tíz ilyen is elég lenne, mint én, ha Isten velünk van. Nem értesz engem, Róbert. A mi embereinket azért verik meg mindig, mert csak a saját érdekeiket nézik. A tisztjeink csak arra gondolnak, hogy mennyi váltságdíjat kapnak majd a foglyokért: nem abban gondolkoznak, hogy te ölsz vagy téged ölnek, hanem abban, hogy te fizetsz vagy neked fizetnek! De én megtanítom őket

úgy harcolni, hogy Isten akarata legyen meg Franciaországban. Meg fogod érni a napot, amikor már nem lesz francia földön angol katona, és csak egy király lesz, az Istentől való francia.

BAUDRICOURT Van benned valami. Nem értem, mi, de valami... Szóval, parancsba adom, hogy menj Chinonba a Trónörököshöz. Az embereim elkísérnek. Mondhatod Károlynak, hogy én küldtelek. Aztán lesz, ami lesz.

JEANNE *(boldogan, összekulcsolt kézzel)* A fejed körül fénykoszorú van, mint a szenteknek! És amiket kértem? Megkapom?

BAUDRICOURT Meg. Kapsz egy lovat, fegyvert is.

JEANNE És a...

BAUDRICOURT És olyan ruhában mész, amiben akarsz.

Baudricourt levelet ír a plexire.

JEANNE Köszönöm!

Csodák születnek – egy hósínű gerle
Repül föl, és a sas merészségével csap le
A hont marcangoló dögkeselyűkre.
Győz majd a hazaárulón, az ég
Haragjával megvívó százkezűn.
Akár ha gyáva birkanyáját úzne.
Az Úr lesz véle, a had Istene.
Ő megválasztja jámbor eszközét,
Egy gyöngye szűzet s általa szerez
Dicsőséget, mert ő Mindenható.

VII. jelenet
TÁRGYALÁS IV.
AZ INKVIZÍTOR

Feláll az Inkvizítor, lassan, csendben odamegy Jeanne-hoz z előző szöveg alatt, figyel.

INKVIZÍTOR *(Jeanne megérzi, fölriad)* Hangokat hallasz, amelyek, azt mondod, Istentől jönnek.

JEANNE *(félénken)* Igen.

INKVIZÍTOR Jól figyelj arra, amit most kérdezni fogok tőled, Jeanne d'Arc. Gondolod, hogy a kegyelem állapotában vagy ebben a pillanatban?

JEANNE Ebben a pillanatban?

INKVIZÍTOR Igen. Hiszed, hogy a kegyelem állapotában vagy?

Csend. Mindenki Jeanne-t figyel.

LADVENU *(feláll)* Ez veszélyes kérdés egy egyszerű lány számára, aki őszintén hiszi, hogy Isten kiválasztotta őt.

INKVIZÍTOR Hallgasson! A lány válaszoljon a kérdésekre. *(Jeanne-hoz)* Hiszed, hogy a kegyelem állapotában vagy?

JEANNE *(továbbra is félénken)* Ha nem vagyok, kérem Istent, hogy oda jussak, ha pedig abban vagyok, kérem, tartson meg benne.

WARWICK Én elvesztettem a fonalat.

Az Inkvizítor leül, kifürkészhetetlen.

LADVENU *(kedvesen)* Jól feleltél, Jeanne.

ÜGYÉSZ És akkor mi van? Biztosan ezerszer feltették már neki ezt a kérdést.

WARWICK *(Cauchonnak)* El kellene most már jutni a lényeghez, nem? Ki kellene már mondani, hogy bűnös. Meg kell fosztani a hitelétől a kis nyomorult Károly királyt, kihirdetni az egész

világ előtt, hogy koronázása csak egy vicc volt, amit ez a parasztlány rendezett vagy boszorkány vagy katonakurva, eretnek nem tudom, mi, nevezzék, ahogy akarják.

CAUCHON

Nem mondom el többször, mi csak eretnek mivoltában ítélkezünk felette.

WARWICK

A seregeknek mondanom kell valamit, valami jó súlyos dolgot. Bármit. Elég csak ismételtetni és igazság lesz belőle. Nekem csak egy dolog sürgős, hogy ennek a lánynak a hírnevét semmissé tegyem. Hogy ki ő a valóságban? Senkit sem érdekel. Nem tagadom, nekem elég szimpatikus. Jól válaszolgat a kérdéseikre. De mindegy. Tíz év múlva már senki sem fog rá emlékezni, meg arra sem, amit tett.

VIII. jelenet

A CSODA

Károly a trónján fordítva ül, csak a hátát látjuk, valamivel játszik. Jön Kékszakáll és az Érsek.

KÉKSZAKÁLL

Hallotta, Érsek úr, megint mit tett ez a lány?

ÉRSEK

Nem, miért mit tett?

KÉKSZAKÁLL

A legmocskosabb szájú katonánknak azt mondta, hogy ne káromkodjon, mikor közeledik a halála órája.

ÉRSEK

Máskor sem kellene.

KÉKSZAKÁLL

Igen, de ezután beleesett egy vizesárokba, és megfulladt. Mindenki halálra van rémülve. Egy újabb csoda.

ÉRSEK

Dehogyan. Egy részeg katona beleszédült a vizesárokba, aztán meghalt. Véletlen, semmi más.

KÉKSZAKÁLL   Lehet, de az emberek azt hiszik, csoda történt. Ez a lány megmondta egy katonának, hogy meg fog halni, az meg meg is halt, azon nyomban.

ÉRSEK   A csoda, kedves barátom, olyan esemény, amely katarzist okoz, ezáltal hitet gerjeszt. Ez a csodák természete és célja. A csoda lenyűgöző lehet annak, aki szemléli, és nagyon egyszerű annak, aki végrehajtja.

Károly megfordul a trónján, kihúzza magát, a kezében egy kendama.

KÁROLY   Érsek úr, Kékszakáll, látják, éppen uralkodom. Ez vagyok én, ez meg a korona.

KÉKSZAKÁLL   De hisz az csak egy golyósjáték.

KÁROLY   Minden szimbólum – ön mondja ezt mindig, Érsek úr.

KÉKSZAKÁLL   Felség, leveled jött Baudricourtól.

KÁROLY   Igen? És mit ír?

KÉKSZAKÁLL   *(olvassa a levelet)* Ott volt nála az a lány és rendkívül meggyőzőnek találta... Sőt, ő maga küldte ide...
(olvassa tovább) Kéri, hogy fogadjuk...

ÉRSEK   *(Károlynak)* Nem engedhetjük, hogy fogadjon egy őrült szélhámost.

KÉKSZAKÁLL   Satöbbi, satöbbi.

KÁROLY   Baudricourt szerint nem az. És különben is én vagyok a trónörökös; és én fogadni akarom.

ÉRSEK   *(erőszakosan)* Akkor a lánynak nem fogjuk megengedni, hogy ide jöjjön. Kész.

KÉKSZAKÁLL   Baudricourt egy kapitális seggfej, de igazi katona... volt. Ha ő elhiszi, hogy a lány meg tudja verni az angolokat, akkor lehet, hogy az embereink is el fogják hinni.

KÁROLY   Fogadni akarom. Szentnek tartják, és én akarok egy saját szentet.

ÉRSEK Ez a lány nem szent. Még csak nem is tisztességes nő. Férfinak öltözik, és katonákkal járja a vidéket. De tudja, mit, ha nem hagyja, hogy megvédjük egy eszelóstól, akkor tegye azt, amit akar. Legyen egy saját szentje, de számoljon a következményekkel. Ne nekem legyen igazam, de az életével játszik! Jó lenne már végre, ha méltón viselkedne, ha felérne elődei nagyságához. Nem könnyű önben felismerni Bölcs Károly unokáját.

KÁROLY Nem akarok többet a nagyapámról hallani! Olyan bölcs volt, hogy öt generációra előre kimerítette a családi bölcsesség-tartalékot, én meg érjem be azzal a kevéssel, ami maradt. Fogadni akarom a lányt és kész. Néha olyan jó lenne más bőrbe bújni, és átadni a felelősséget.

KÉKSZAKÁLL Ez remek ötlet! Bújjon valaki más a bőrödbe!

Csend

KÁROLY De ki az a hülye, aki jelen helyzetben, itt és most király akarna lenni?

KÉKSZAKÁLL (jelentkezik) Mondjuk, én! Persze, csak játékból. Beülök én a trónba, és eljátszom, hogy én vagyok... te, a dauphin.

KÁROLY Ha valóban Isten küldte ezt a lányt, rá fog jönni a csalásra. Ha nem veszi észre, kiben folyik királyi vér, akkor nem is beszélek vele.

KÉKSZAKÁLL Akkor azonnal megkínozzuk és megöljük.

Károly kimegy

ÉRSEK Meg kell vizsgálni a lányt, mielőtt bármit döntenénk felőle.

KÉKSZAKÁLL Meg fogjuk, csak előbb derüljön ki, hogy fölismer-e.

ÉRSEK Persze, hogy fölismeri! Ő is tudja, amit itt mindenki: aki ilyen idétlen szakállat hord, az Gilles de Rais, azaz maga.

Kékszakáll elfoglalja a trónt. Jeanne megáll Kékszakáll előtt, hosszan vizsgálja.

JEANNE Elnézést, de ön ki?

KÉKSZAKÁLL   A Trónörökös színe előtt állsz.
Jeanne kételkedve néz rá egy percig, tetőtől talpig jól végigméri újra.

JEANNE   Hol a Trónörökös?
Csend.

JEANNE   Hol a Trónörökös?

KÁROLY   Jaj, Istenem.
Kékszákáll megadó mozdulat kíséretében elneveti magát és leugrik a trónról.

KÉKSZAKÁLL   Keresd meg!
Jeanne keresi, majd megtalálja Károlyt.

KÁROLY   Nem én vagyok a király.

JEANNE   Még nem, de az lesz.

KÉKSZAKÁLL   Íme, a csoda!

KÁROLY   Hogy ismertél fel?

JEANNE   *(meghajol Károly előtt)* Engem Isten küldött. Meg kell koronáztatnom magát a reimsi székesegyházban. Kérem, küldjön el mindenkit, hadd beszéljünk négyszemközt!

KÉKSZAKÁLL   Engem meggyőzött. Már itt sem vagyok. *(nem mozdul)*

ÉRSEK   *(Jeanne-nak)* Mielőtt a trónörökössel beszélsz, ki kell hallagassunk, és meg kell vizsgáljunk, hogy valóban szűz vagy-e.

KÁROLY   Nem! Engem ismert fel, hozzám jött, azt akarom, hogy egyedül hagyjanak vele.

ÉRSEK   Az ön biztonsága érdekében...

KÁROLY   Köszönöm, de ezt szeretném én megítélni. *(határozottan)*
Távozzanak uraim...

ÉRSEK   Vigyázzon, ez a nő szerelmes a vallásba...

KÁROLY   Igen? És az baj?

ÉRSEK   Teljesen elvakult. Veszélyes.

Kékszákáll, Érsek kimennek.

IX. jelenet

KÁROLY

Jeanne és Károly kettesben

- KÁROLY *(picit megijed)* Ugye nem akarsz megölni?
- JEANNE Miért tennék ilyet?
- KÁROLY Kedves arcod van, szépen nézel. De rég láttam ilyet! Papok és barmok vesznek körül. *(visszaül a trónra, nagyot sóhajt)* De ha egy órán keresztül istenről és az országról fogsz prédikálni, megőrülök...
- JEANNE Mitől fél?
- KÁROLY Én?
- JEANNE Igen.
- KÁROLY Honnan tudod, hogy félek?
- JEANNE Nem kellene félnie, én hiszek magában.
- KÁROLY Te vagy az egyetlen. Még én sem hiszek magamban. Azt sem tudom, ki vagyok. Az apám bolond volt. Igen, a te előző urad-királyod... Vannak napok, amikor szeretném, ha tényleg a fia lennék, hogy biztos legyek benne, hogy én vagyok a király... viszont vannak olyan napok is, amikor azt mondom magamban, hogy jobb, ha fattyú vagyok, mert akkor nem kell attól tartanom, hogy hamarosan megőrülök.
- JEANNE *(halkan)* A kettő közül melyiket szeretnéd jobban?
- KÁROLY *(meglepetten)* Persze, tegezz csak nyugodtan. *(Jeanne mosolyog)* Bátrabb napjaimon szívesebben vállalom, hogy egyszer majd megőrülök, de addig igazi király legyek. Ennek nem itt van a helye. Amikor meg nem vagyok bátor,

a pokolba kívánok mindent és mindenkit, és szeretnék elvonulni és teljes nyugalomban élni.

JEANNE És ma bátor vagy?

KÁROLY Ma? (*gondolkodik*) Igen, azt hiszem, ma egy kicsit bátor vagyok. Nem nagyon, csak egy kicsit.

JEANNE Mától minden nap bátor leszel.

KÁROLY Nézz már rám! Ez lesz urad-királyod! Tényleg hiszel ebben?

JEANNE Hiszek.

KÁROLY (*egy pillanatra meghatódik, majd vált*) Szánalmasan festek, mi?

JEANNE És a kisfiad? Érte sem akarsz harcolni?

KÁROLY Nem: szemtelen gyerek. Gyűlöl... mindenkit gyűlöl. Én nem akarok senkinek az apja lenni, senkinek a gyereke lenni. Én nem akarok semmi sem lenni.

JEANNE De te többre vagy hivatott.

KÁROLY Nem érdekel.

Cauchon, az Ügyész, Warwick odalép Jeanne-hoz.

ÜGYÉSZ Mivel vetted rá a királyt, hogy higgyen neked? Miket kértél tőle?

JEANNE Nem kértem tőle semmit.

ÜGYÉSZ Akkor például ki adott neked lovakat a csatához, Jeanne?

JEANNE Baudricourt és a király, de...

CAUCHON Hány lovat kaptál a királytól?

JEANNE Pár mént és háttaslovat.

WARWICK Akár egy nemesnek, hm, megtisztelő. Azt hittem nincs semmije annak a dilettánsnak.

CAUCHON A lovakon kívül kaptál még valamit a királytól?

JEANNE Nem.

ÜGYÉSZ Na és azok a ruhák? Biztos csupa selyem, bársony...

JEANNE Nem tudom, sosem hordtam őket.

ÜGYÉSZ Hát, azért ez elég nagy vagyon egy parasztlánynak, nem gondolod?

JEANNE Maguk is elég gazdagnak tűnnek ahhoz képest, hogy Isten szolgái.

KÁROLY Varázsolni tudsz? Nekem elmondhatod. Nem mondom el senkinek.

ÜGYÉSZ A máglyán fogsz elégni, boszorkány!

JEANNE Nem, nem vagyok boszorkány, nem tudok varázsolni.

KÁROLY Kár. Akkor azt hiszem, végeztünk is.

JEANNE De királyt csinállok belőled, és megtanítalak egy trükkre.

KÁROLY Trükkre? Az igaz, hogy néha inkább hülyének tettetem magam, csak hogy békén hagyjanak, de nagyon fáj, hogy te is annak tartasz.

JEANNE Ezentúl melletted leszek, megvédelek. Megtanítalak rá, hogy ne félj semmitől. Isten nem szereti a gyávákat.

KÁROLY Akkor engem ezért nem szeret? Adhatott volna egy kis bátorságot, meg mást is... *(magára mutat)*, hogy egy kicsivel meggyőzőbb legyek...

JEANNE Igaz, hogy nem adott olyan erős karokat neked mint a katonáidnak és túl rövid lábaid vannak és a fejed is nagy...

KÁROLY Észrevetted? Lehetett volna egy kicsivel jobb szemmértéke...

JEANNE De adott mást *(megkocogtatja Károly fejét)* Használhatod, amit kaptál arra, hogy visszaszerezd az országot és király légy! Isten nagyon nehéz terhet rak a válladra, de törődik veled. Nem kell félned. Én is félttem. Nekem nehezebb volt ide eljutni, mint neked királlyá válni és visszaszerezni az országodat. Azt hiszed, én nem félek?

KÁROLY És olyankor mit csinálsz?

JEANNE Úgy teszek, mintha nem félnék. Nem olyan nehéz. Csak meg kell próbálni. Azt mondod magadnak: igen, félek.

KÁROLY Igen, félek.

JEANNE De ez az én magánügyem, senkinek semmi köze hozzá. Folytassuk. És folytatod. Ha pedig leküzdhetetlen akadályt látsz magad előtt..

KÁROLY Az angolokat vagy az érsek urat...

JEANNE Na, az szuper. Azt mondod: „Helyes. Én félek. Tessék. De most már eleget félttem.” A többiek meglepődnek rajta, hogy te nem félsz, és egyből ők kezdenek el félni, és neked sikerül. Sikerül, mert te okosabb vagy. Te féltél előbb. Ez a titok, ez a trükk.

KÁROLY Ennyi?

JEANNE Ennyi.

KÁROLY És mindig működik?

JEANNE Próbáljuk ki!

KÁROLY *(megijed)* Inkább holnap. Kell idő, hogy felkészüljek.

JEANNE Nem kell. Most rögtön kipróbáljuk. Te készen állsz.

KÁROLY Akkor hívjuk be az Érsek urat és Kékszakállt, és mondjuk meg nekik, hogy a hadseregem parancsnokságát rád bízom?

JEANNE Hívjuk őket! Félsz, ahogy csak tudsz?

KÁROLY Igen, azt hiszem.

JEANNE Helyes! Mire bejönnek, te rég túlleszel ezen. És ők kezdenek el félni. Bátor vagy!

KÁROLY *(remegő hangon)* Érsek úr! Kékszakáll!

JEANNE Hangosabban. Isten mosolyog rád: a kicsi Károly fél és mégis hívja őket.

KÁROLY *(elordítja magát)* Érsek úr! Kékszakáll!

Belép az Érsek és Kékszakáll.

JEANNE Nem tudom...

DUNOIS Nyugatról fújj, nem érted?!

JEANNE Nem tudom...

CAUCHON Jeanne, téged elvakít a szörnyű gőgöd és önteltséged.

JEANNE Miért mondják mindig ezt nekem? Én semmi rosszat nem mondtam, nem tettem.

Leszúrja a zászlót a földre, csönd.

X. jelenet

DUNOIS

DUNOIS Állj! Ki az?

JEANNE Te állj s felelj: ki vagy?

DUNOIS Dunois.

JEANNE Jeanne d'Arc.

DUNOIS Hol vannak a csapataid?

JEANNE Mérföldekkel hátrébb. Becsaptak. A folyó rossz oldalára hoztak.

DUNOIS Én mondtam nekik.

JEANNE De miért? Az angolok a másik oldalon vannak.

DUNOIS Mind a két oldalon angolok vannak.

JEANNE Hol lehet átkelni a folyón?

DUNOIS A hídon.

JEANNE Akkor menjünk át a hídon és támadjunk rájuk.

DUNOIS Nem lehet.

JEANNE Ezt ki mondja?

DUNOIS Én mondom.

JEANNE Én nagyobb segítséget hozok, mint amit bármilyen hadvezér vagy bármilyen város kapott valaha is, tudod?

DUNOIS *(türelmes mosollyal)* Magadat?

JEANNE Nem. Az ég urának segítségét és tanácsait.
Miért nem harcolsz?

DUNOIS Látod azt a két erődöt, ott?

JEANNE Látom.

DUNOIS Ha bent lennék ott valamelyik erődben csak tíz emberrel, tartani tudnám egy hadsereggel szemben is. De nem vagyok ott, amint látod.

JEANNE Én beveszem azt a két erődöt.

DUNOIS Egyedül?

JEANNE Az embereid fogják bevenni, és én vezetem őket.

DUNOIS Senki sem fog utánad menni.

JEANNE Nem fogok hátranézni, hogy jönnek-e utánam.

DUNOIS Te szerelmes vagy a háborúba.

JEANNE Miért, az baj?

DUNOIS Nem. Én is szerelmes vagyok a háborúba, csak az a kurva bűntudat ne lenne! Mintha két feleségem volna. Te is úgy akarsz élni, hogy két férjed legyen?

JEANNE *(tárgyilagosan)* Én sose fogok férjhez menni. Én nem nő, katona vagyok.

DUNOIS Rád csak mint szentre van szükségem és nem mint katonára.

JEANNE De én katona akarok lenni. Elöl fogok menni a kardommal és a zászlómmal, és az embereid jönnek utánam; nem állíthat meg senki, te sem.

DUNOIS A folyón kell följutni az erődhöz. A tutajok készen állnak, a katonák is rajta vannak, de még mindig a csodára várunk. Meg kell fordulnia a szélnek. Gyere, elkísérlek a templomba.

JEANNE Nem. Imádok templomba járni, de most fontosabb dolgunk van.

DUNOIS Nem, neked most az a dolgod, hogy imádkozzál a nyugati szélért, hátha az segít... Gyere már! Gyere!

A zászló lobogni kezd.

Megfordult a szél! A szél! A szél! Megfordult a szél!

JEANNE *(lefelé néz a folyón)* Elindultak a hajók! Hasítják a vizet, jönnek felfelé!

DUNOIS Ki vagy te? Tényleg Isten szól hozzánk?

JEANNE Fel az erődökre! Aki szeret, követ engem!

DUNOIS A katonád vagyok!

JEANNE Aki szeret, követ engem!

Dunois megöleli Jeanne-t.

DUNOIS Istenért és a hazáért!

XI. jelenet

CSATA

Kórus

Mi Atyánk, ki vagy a Mennyekben,
Örök halálunkat add meg nekünk még ma.
Oh! Atyánk add meg hát örök halálunkat!

Tested is repül, hogy eleméssze a Tűz,
Lelked is repül, hogy eleméssze a Tűz.

Pokolra jut e Lány a kárhozotakkal,
A száműzöttekkel, elhanyagoltakkal,
Pokolra, hol Sátán a szíveket falja,
Hol az erős Kovács a húst kovácsolja,

Hatalmas fogóval tépi, zúzza, marja.
Pokolra jut, ahol a kárhozat üvölt,
Őrült ordítózás között a tűz süvölt,
Befalazottaknak süket kiáltása,
Élve nyúzottaknak bús sikoltozása,
Hallik kárhozottak szörnyű ordítása.

Mi Atyánk, ki vagy a Mennyekben,
Örök halálunkat add meg nekünk még ma.
Oh! Atyánk add meg hát örök halálunkat!

És az öröklétben minden bús nyöszörgés,
Szenvedés, imádság, hasztalan üvöltés
Olyan lesz, mint a csönd...

XII. jelenet

TÁRGYALÁS V.

PACSIRTA

WARWICK

Kedves kis üdvöske lett ebből a Jeanne-ból! Alkalmas arra, hogy elkábítsa az egyszerű embereket, és rábírja őket, hogy halálba menjenek. Nincs itt szó semmiféle jeanne-i csodáról... Egy kis pacsirta ez a lány, ami Franciaország egén dalolt megszállottjai feje fölött... Én nagyon szeretem Franciaországot. Ezért lennék nagyon elkeseredve, ha elvesztenénk. Ez a tiszta hang, egy kis pacsirta vidám, megdöbbentő éneke, amint mozdulatlanul lebeg,

miközben lövöldözünk rá, ez Franciaország. Nagyon szeretem ezt az országot, tényleg!

CAUCHON És mégis lövöldöz rá.

WARWICK Előfordul, hogy az ember azt pusztítja el, amit szeret.

Az Inkvizítor föláll.

INKVIZÍTOR Jeanne, hagytalak beszélni eddig, csak egyetlen kérdést intéztem hozzád. Akartam, hogy te közeledj. Eddig vártam. Állj fel, most én kérdezlek. *(Jeanne föláll)* Az Egyház, amely Isten képviselője a földön, nem ismeri el a közvetlenül Istentől jövő sugallatokat az ő gyermekeihez. Jeanne, ha hangokat hallasz, el kell ítélnünk őket mint gonoszokat, és téged magadat is mint gonoszt. Hacsak nem... hacsak nem – látod, van kiút, hacsak nem te magad ítéled el őket.

JEANNE *(félve)* Ne tessék ilyet kérni tőlem. Én tudom, hogy a hangjaim jók.

INKVIZÍTOR Honnan?

JEANNE Biztos vagyok benne. Jól ismerem őket.

INKVIZÍTOR Látod, nincsenek bizonyítékaid. Lehetetlen, hogy bizonyítékod legyen.

JEANNE Amire buzdítottak, jó volt.

INKVIZÍTOR Biztos vagy benne, hogy jó volt? Gondolj arra, hogy hova jutottál, magadra maradtál. Biztos lehetsz tehát? Légy őszinte!

JEANNE Nem, nem vagyok biztos, de...

ÜGYÉSZ Tessék, kimondta!

JEANNE Hát nem látják, hogy helyesen akarok cselekedni? Nem látják, hogy ez az én legnagyobb kínzatásom? Nem látják, hogy abban a pillanatban megtagadnám a hangokat, ha azt gondolnám, hogy gonoszak? Csakhogy nem tudom. Nem tudom. Nem tudom.

INKVIZÍTOR Nem szabad hinned semmiben, amit nem lehet szilárdan bizonyítani. Minden reményt, minden álmot, minden kívánságot, minden képzelődést irgalom nélkül ki kell magadból irtani. A lelkedet kivétel nélkül meg kell tisztítani ezektől a dolgoktól, és csak az maradhat benne, ami bizonyítható.

JEANNE De hát mi az, ami bizonyítható?

INKVIZÍTOR Az Egyház alapelvei és tanításai. Ezek töretlen folyamatban következnek Isten igéjéből. Semmi más nem szilárd. Semmi más nem bizonyítható. Eljutottunk a nagy kérdéshez.

JEANNE Egy pillanat, pillanat, várjon, én ezt nem értem, nem értem! Gyertek, segítsetek! Gyertek! Gyertek!

XIII. jelenet ELFORDULÁS

DUNOIS Eleget imádkoztál. Vége az egésznek: a koronázás lezajlott, üres a székesegyház, az utcák meg tömve vannak. Mindenki téged akar.

JEANNE Nem. Legyen csak Károlyé a dicsőség.

DUNOIS Ő csak elrontja az egészet, a szerencsétlen. Nem, Jeanne: te koronáztattad meg, most végig kell csinálnod.

Jeanne kelleetlenül megrázza a fejét.

DUNOIS Gyere már, gyere! Gyere.

JEANNE Azt hiszem, csak te szeretsz engem.

DUNOIS Rád is fér. Nem sok barátod van az udvarnál. *(ölelés)* Mi a baj?

JEANNE Én csak jót akartam nekik. Igazi királyt csináltam Károlyból; és a helyeket, amiket most osztogat, ők töltik be. Akkor miért nem szeretnek?

DUNOIS Azt várod, hogy ezek szeressenek, mikor leleplezed őket? A nagyravágyó politikusok nem szeretik a feltörekvőket. Az érsekek sem örülnek, ha a saját oltáruktól félretolja őket valaki, még ha szent is... Még én is féltékeny lennék rád, ha nem szeretnélek ennyire.

JEANNE Hazamegyek apámhoz, miután megszereztem Párizst.

DUNOIS Szerintem nem fogják engedni, hogy megszerezd Párizst. Néhányan inkább azt szeretnék, hogy Párizs szerezzon meg téged!

JEANNE Zúgnak a harangok. Hallod?... *(figyeli a hangokat)* Nem hallom a hangjaimat. Nem hallom őket. Nem hallok semmit. Nem hallom.

DUNOIS Mindig zavarba hozol, amikor a hangjaidról beszélsz.
Jön az Érsek, Kékszakáll, vele Károly, hatalmas palástban.

JEANNE *(meghajlik Károly előtt)* Uram, királyom!

KÉKSZAKÁLL Na, milyen érzés?

KÁROLY Kellemes... De nem csinálnám végig még egyszer. Olyan nehéz ez a palást! Azt hittem, összeesem, amikor rám rakták. És a híres szent olaj, amivel felkentek, az meg avas volt, fúj!

JEANNE Felség, a feladatomat elvégeztem. Hazamegyek apámhoz.

KÁROLY *(meglepve, de megkönnyebbülve)* Tényleg? Nagyon jól teszed.

KÉKSZAKÁLL Vigyázz, kislány, el fogsz botlani a szoknyádban, olyan sokáig nem hordtad.

JEANNE De mielőtt elmegyek, vissza kell szereznünk Párizst.

KÉKSZAKÁLL Nem kell, most nagyon jó békét tudunk kötni az ellenséggel.

JEANNE Békét?! Megállnátok most, mikor még itt vannak az angolok?! Érsek úr, mondja meg nekik: Isten nem akarja, hogy a király most futamodjon meg.

ÉRSEK Én nem használom Isten nevét olyan könnyedén, mint te.

JEANNE A hangjaim azt mondták...

KÉKSZAKÁLL Jaj, a hangjaid, a hangjaid! Mondd meg nekik, hogy legközelebb egyenesen a királyhoz szóljanak!

JEANNE Szólnak azok mindenkihez, csak ti nem halljátok meg őket. Nem figyeltek! *(könyörögve)* Támadnunk kell, vissza kell szereznünk Párizst!

DUNOIS Jeanne! Jeanne!

JEANNE Dunois, kérlek...

DUNOIS Jeanne! Isten veled volt. Nem felejttem el, hogy a te zászlód alatt győztünk. Tény, hogy Orléans-nál talpra álltunk, de nem várhatunk mindig Isten segítségére.

KÁROLY Pontosan.

DUNOIS Károly: a beszédeidben egy szóval sem említetted, hogy nekem is szerepem volt ebben a hadjáratban. Nem panaszkodom emiatt. De én pontosan tudom, hogy mennyit tett értünk Isten, és mennyit hagyott rám, hogy a saját erőmből megoldjam. A csodák röpke órája lejárt, mostantól az nyer, aki jobban ért a háborúhoz – persze, csak ha a szerencse is vele van.

JEANNE Szerencse? Milyen szerencse?

DUNOIS Jeanne, én tudom, hány emberéletbe fog kerülni ez vagy az a lépésem; ha megéri, akkor meglépek és megfizetem az árát. De te sose nézed, mi mibe kerül: te csak mész előre és semmi másban nem bízol, csak Istenben. Az angolok vérdíjat tűztek ki a fejedre. El fognak kapni.

KÉKSZAKÁLL És annak a szerencsés embernek, aki elkap, Warwick gróf tizenhatezer fontot fog adni.

DUNOIS *(a többiekre mutat)* Szerinted melyikük fogja a kisujját is megmozdítani érted, ha egyszer az angolok kezébe kerültél? Ha börtönbe zárnak, a hangjaid nem fognak megmenteni. Aznap, amikor az ellenség rájön, hogy te, a szűz ugyanolyan sebezhető vagy, mint bárki, és semmivel se legyőzhetetlenebb – akkortól kezdve az életed nem ér meg ennek az országnak egyetlen katonát sem, és senki sem fog áldozatot hozni. Én sem, bármennyire is becsüllek.

JEANNE Nem haragszom rád, igazad van. De Károly, ugye te hajlandó lennél értem váltságdíjat fizetni, azok után, amit Isten rajtam keresztül érted tett.

KÁROLY A koronázás...

KÉKSZAKÁLL *(Jeanne-nak)* Amit Jeanne, te forszíroztál...

KÁROLY ... elvitte az utolsó fillért is, amit még kölcsön tudtam kérni.

JEANNE Az egyház gazdagabb, mint te. Én megbízom az egyházban.

ÉRSEK Végig fognak vonszolni az utcákon és elégetnek, mint boszorkányt.

JEANNE *(megrettenve)* Érsek úr, de ugye nem fogja hagyni, hogy elégessenek!?

ÉRSEK Hogy tudnám megakadályozni?

DUNOIS *(közbeszól)* Jeanne: ha megpróbálsz fölszabadítani Párizst olyan számbeli fölény nélkül, amilyen Orléans-nál megvolt, akkor a hadsereg kitagad és nem siet a segítségedre.

KÉKSZAKÁLL És a király őfelsége is megmondta, hogy a trón nincs abban a helyzetben, hogy váltságdíjat fizessen érted.

KÁROLY Nem kell félni.

ÉRSEK Egymagad vagy, teljesen egyedül. Amikor kimész azon a kapun a napfényre, a tömeg éljenezni fog. Eléd hozzák a

gyermeket és a betegeket, hogy gyógyítsd meg őket;
kezedet-lábadat csókolgatják, és mindent megtesznek az
egyszerű lelkek, hogy erősítsék benned azt az eszelős
önbizalmat, amely romlásba taszít. És mindeközben továbbra
is egyedül leszel: ők nem tudnak megmenteni.

JEANNE (égre fordított szemmel) Jobb barátaim vannak és jobb
tanácsadóim, mint ti.

ÉRSEK Te nem akarsz, hogy megvédjünk. Akkor ezentúl véd meg
magad, s ha nem sikerül, hát Isten irgalmazzon a lelkednek.

Mindannyian kimennek.

JEANNE Ne higgyétek, hogy megijedek, ki fogom bírni. Az ország is
egyedül van; Isten is egyedül van. A magányosságom lesz az
erőm.

Kitágul a tér, hátramegy a fal, az ügyész ír az egyik plexifalra.

XIV. jelenet

TÁRGYALÁS VI.

MEGTAGADÁS

ÜGYÉSZ Orleans után támadást indítottál Párizs ellen is, igaz?

JEANNE Próbáltam, igen.

ÜGYÉSZ És nem parancsoltad meg a polgároknak, hogy az ég
urának nevében adják meg magukat?

JEANNE Nem, a francia király nevében kértem őket.

ÜGYÉSZ A bizonyítékok közt nem így szerepel. Nézd csak meg!

JEANNE Én nem tudok olvasni.

ÜGYÉSZ Ja, el is felejtetem. Isten egy írástudatlan parasztra bízott egy ilyen fontos küldetést. Szerinted Isten helyesen döntött? Hogy egy tudatlan lányra bízta Franciaország megmentését?

JEANNE Erre Isten adjon feleletet.

ÜGYÉSZ Egészen elképesztő nőszemély vagy!

INKVIZÍTOR Jeanne! Van kardod, ugye?

JEANNE Igen.

INKVIZÍTOR Zászlót is kaptál.

JEANNE Igen.

INKVIZÍTOR Melyik a jobb? A kard vagy a zászló?

JEANNE Nekem sokkal fontosabb a zászlóm.

INKVIZÍTOR Miért? Különleges ereje van?

JEANNE Nem... egyszerűen csak azért... mert a kard mégiscsak egy... fegyver.

INKVIZÍTOR És?

JEANNE És ezért inkább a zászlót választottam.

INKVIZÍTOR Miért?

JEANNE Nehogy megöljek valakit.

INKVIZÍTOR Ezt úgy értem, hogy ha nem vitted volna a zászlódat, több embert öltél volna meg?

JEANNE Nem, nem, dehogyis, nem öltem meg senkit.

INKVIZÍTOR Talán a kísértés lett volna nagyobb, hogy embert ölj?

JEANNE Nem, nem! Én könyörögtem az angoloknak, hogy ne kényszerítsenek harcra. Tudhatták, hogy legyőzzük őket.

INKVIZÍTOR Számtalan tanú megerősítette, hogy nem mindig vitted magaddal a zászlót.

JEANNE Igen? Lehet...

INKVIZÍTOR Néha nem volt más nálad, csak a kard.

JEANNE Igen... illetve nem tudom.

Az Inkvizítor leemeli a falról a kardot.

INKVIZÍTOR Használtad is ezt a kardot?

JEANNE Igen, feltartottam a...

INKVIZÍTOR Feltartottad, és megsuhintottad a fejed fölött, így?

JEANNE Nem emlékszem.

INKVIZÍTOR Tehát ott álltál a csatamezőn, Jeanne, karddal a kezében, hadonásztál a fejed fölött, üvöltve támadtál az ellenségre, ordítózva küzdöttél az életedért, és azt várod tőlünk, hogy elhiggyük, hogy ekkora izgalom közepette te soha nem öltél meg senkit?

JEANNE Nem, nem, én soha nem öltem meg senkit. Senkit.

MINDENKI Miért hazudsz?

JEANNE Elég, nem emlékszem, nem emlékszem. Én csak magamat próbáltam védeni. És akkora tömeg és zaj volt... Rámtámadtak, aztán lehet, hogy visszavágtam, de csak önvédelemből.

INKVIZÍTOR Szóval kezdesz emlékezni. Helyes. Jó.

JEANNE Miért hagyja Isten, hogy egymással háborúzzunk, egymás vérént ontsuk? Ő olyan hatalmas, ő teremtette a világot, könnyen megakadályozhatta volna a sok szenvedést. Miért? Miért hagyta?

INKVIZÍTOR Ő okozta talán a vérontást? Felelj!

JEANNE Nem, de miért tűrte? Talán örömét lelte benne vagy élvezettel nézte, ahogy halomra öljük egymást az ő nevében?

INKVIZÍTOR Az ő nevében? Az ő nevében?

JEANNE Igen, az ő nevében harcoltunk és öltük egymást. Az ég uráért.

INKVIZÍTOR „Aki szeret engem, kövessen!” Hol szerepel ebben az Isten? Ugyan, Jeanne, légy őszinte, te önmagadért küzdöttél, a magad nevében.

JEANNE Nem! Csak amennyire tudtam, védtem magam. Mindenkinek joga van megvédenie magát. Igen... igen. Hagynom kellett volna, hogy megöljenek?

INKVIZÍTOR Ó, dehogy! Kimondottan helyesen cselekedtél. Ami azt illeti, akiket megöltél, talán meg is érdemelték, igaz? Vagy nem így gondolod?

JEANNE Nem! Nem, sosem hittem, hogy az öldöklés békét hozhat.

INKVIZÍTOR Miért gondolod meg magad folyton?

JEANNE Hát ez nem igaz. Élvezik, hogy bántanak?

INKVIZÍTOR Ó, élvezet! Nehéz ezt a szót körülírni. Hol végződik a fájdalom és mikor kezdődik az élvezet? Számodra mondjuk azzal a karrdal a kezében?

JEANNE Én sosem leltem élvezetet más ember szenvedésében.

INKVIZÍTOR Valóban?

JEANNE Szabadíts meg! Szabadíts meg!
Mi atyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, miképp a mennyben, úgy a földön is, mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg vétkeinket, bocsáss meg nekünk, és bocsáss meg nekik, nekünk és nekik, nekünk és nekik...

INKVIZÍTOR Kivel perlekedsz így? Valakit vársz?

JEANNE Igen.

INKVIZÍTOR Kit?

JEANNE A hangokat.

INKVIZÍTOR Nocsak. Itt is veled vannak?

JEANNE Igen. De így nem jönnek, egyedül kell lennem.

INKVIZÍTOR Különben sem jönnek. Ugye? Miért jönnének?

JEANNE Azért, mert én mindig hű voltam Istenhez. Követtem minden parancsát és megtettem mindent, amit valaha is kért.

INKVIZÍTOR Isten kért tőled bármit is?

JEANNE Igen, sok mindent.

INKVIZÍTOR Úgy érted, Isten azt mondta: „Nagy szükségem van rád, Jeanne!”

JEANNE Nem így, de...

INKVIZÍTOR Isten kiválasztott téged, pont téged. Felkeresett abban a kis eldugott faluban, és útnak indított kegyelmességével.

JEANNE Nem, nem így volt... de jeleket küldött.

INKVIZÍTOR Jeleket? Mifélekézet?

JEANNE A szelet, a szelet.

INKVIZÍTOR A szelet.

JEANNE Meg a felhőket.

INKVIZÍTOR A felhőket?

JEANNE És az a nagy fényesség...

INKVIZÍTOR Értem. Lássuk csak: szél, felhők vonulása, erős fények... Ezek lennének a te jeleid.

JEANNE ... és a harangok, folyton zúgtak...

INKVIZÍTOR Zúgó harangok.

JEANNE És akkor a hangok...

INKVIZÍTOR A hangok, Jeanne. Hangok a fejedben.

JEANNE A fejemben?

INKVIZÍTOR *(megérinti Jeanne fejét)* Itt hallod őket, nem?

JEANNE Igen... Isten hangjai.

INKVIZÍTOR Biztos vagy benne, hogy Isten hangjai?

Jeanne elsírja magát. Az Inkvizítor odamegy a zászlóhoz, és leveszi a leplet a rúdról, odanyújtja Jeanne-nak, aki megtörli vele az arcát.

Nincs semmi baj. A hangokra, amik a fejedben megszólalnak, kerestél valamilyen magyarázatot. Ez nagyon is érthető. Hisz olyan meglepő, sőt ijesztő ez az állapot.

Egyszer csak hallok valamit a fejemben. Ki szól hozzám? Miért? Mit akar tőlem? Nagyon félelmetes. Kell egy megnyugtató válasz. Hisz olyan dolog történik velem, ami mással nem. Félek, nagyon félek. Kell, hogy valaki megértsen, de nincs mellettem senki. Szükségem van egy támaszra, de ha az nincs, akkor legalább legyen egy magyarázat arra, hogy nincs semmi baj, vagy legalábbis nem nagy a baj. Kiválasztok valamit vagy valakit, hogy megnyugodjak, hogy megválaszoljam azt a sok ismeretlen folyamatot, ami bennem zajlik. Választásom nem másra, mint Istenre esik.

Ennél magasztosabb, vagy mondhatni természetesebb választás nem is jöhet egy vallásos kislánytól. A kicsi Jeanne ott fekszik a fűben a mezőn, a templom harangjai épp megkondulnak, és a szél süvítése, a vakító nap sugarai és a felhők vonulása közben átél valami számára ijesztő, mégis felemelő dolgot, ami később egyre gyakrabban megtörténik vele. Pusztán csak erről van szó, Jeanne. Te megmagyaráztad magadnak azt, ami megmagyarázhatatlan, de ettől még nem igaz, nem valóságos. Te azt hallottad, Jeanne, amit hallani akartál, és attól, akit te kiválasztottál. Nem Isten választott ki téged, hanem te őt. Istennek ehhez semmi köze.

Visszaül a helyére. Csönd.

JEANNE

Dunois el fog értem jönni, ki fog szabadítani.

LADVENU (csendesen) Eljöttek, Jeanne, de visszafordultak, mert látták, mennyi angol katona van itt.

JEANNE Visszamentek anélkül, hogy harcoltak volna?... Biztos erősítésért mentek.

LADVENU Károly hazaküldte a csapatait és igyekszik békeszerződést kötni, hogy legalább az ország egy kis részét megtartsa. Soha nem fognak visszajönni, Jeanne!

JEANNE Nem lehet, nem igaz!

LADVENU Hazudtam-e én neked valaha is? Miért áldoznád föl magad azokért, akik elfordultak tőled?

WARWICK Elnézést, nem akarom megzavarni ezt az érzékeny pillanatot, de azt hiszem, most már rátérhetnénk arra, amiért itt összegyűltünk.

CAUCHON Vond vissza tévedéseidet, Jeanne! Térj vissza az Egyház keblére! Elszenveded a büntetésed, és végre békekességben élhetsz. Rettenetesen nagy szükséged van a békekességre, hidd el!

JEANNE A tetteimet sosem fogom megtagadni!

INKVIZÍTOR Hallották! Követelem, hogy Jeanne d’Arcot kiközösítse az Egyház és átadja a világi hatóságnak, hogy az sújtsa le rá.

CAUCHON Az Inkvizítor úr elsőként kéri a kiközösítésedet. Biztos vagyok benne, hogy az Ügyész úr is megerősíti ezt, Warwick grófról nem is beszélve, aki alig várja, hogy pontot tegyünk az ügy végére – és nekem döntenem kell majd. Még egyszer, utoljára kérlek...

Jeanne nem válaszol, majd Cauchon int a hóhérnak.

Látod ezt az ember Jeanne? *(Jeanne nemet int)* Ő lesz a hóhérod. Az ő kezei között leszel hamarosan, ha nem engeded, hogy megmentünk. *(a hóhérhoz)* Készen van a máglya?

HÓHÉR Készen. Magasabb, mint a szokásos – ezt a parancsot kaptam –, hogy a lányt mindenhol lehessen látni. Elég nagy baj ez neki, nem tudom majd megsegíteni, túl magas lesz.

CAUCHON Nem értem.

HÓHÉR Ez egy mesterségbeli fogás, uram, amit megteszek, hacsak nincs valami más utasításom. Megvárom, míg a tűz föllángol, és utána a füstben felmászom hozzá, mögé állok, mintha a rőzsét igazítanám meg és megfojtom. Akkor már csak a holtteste ég, az nem olyan rossz. De most, hogy ilyen utasítást kaptam, nem fogok tudni fölmászni, túl magas, én is elégnék, azt meg nem akarom. Így persze tovább fog tartani.

Csend.

CAUCHON Hallottad, Jeanne?

JEANNE *(halkan)* Igen.

CAUCHON Még egyszer utoljára feléd nyújtjuk segítő kezünket, mert az egyház vissza akar fogadni.

LADVENU Meg akarunk menteni.

ÜGYÉSZ Hallod kint a tömeget? Régóta óta várnak rád. Korán jöttek, hogy jó helyet kapjanak. Viccelődnek is. Kérdezzetik egymást, mikor kezdődik már a műsor.

LADVENU De nem gonoszok. Ugyanazok az emberek, akik eljöttek volna ujjongva üdvözölni téged, ha végleg legyőzöd az angolokat.

ÜGYÉSZ De máshogy alakult, így hát most azért vannak itt, hogy az égetésedet végignézzék.

LADVENU Meg kell nekik bocsátani.

JEANNE Megbocsátok nekik, és maguknak is!

ÜGYÉSZ Te átkozott!

JEANNE Nem tudom, hogy megmenteni vagy legyőzni akarnak-e. Miért nem engedik, hogy meggyónjak?

CAUCHON Megengedjük neked, sőt én magam foglak meggyóntatni, mihelyt igennel válaszolsz az alábbi kérdésekre.

JEANNE És misére is elengednek?

CAUCHON Ahányszor csak akarod. Belefáradtam, Jeanne. Elég volt. Nem szeretnék egy kislányt megégettetni. Segíts, kérlek.

JEANNE Mire kell válaszolnom?

CAUCHON Végre megjött az eszed. Jól figyelj! Alázatosan rábízd-e cselekedeteid elbírálását és ítéletedet az Anyaszentegyházra, a Pápára és püspökeire? Teljes és tökéletes-e a behódolásod és kéred-e, hogy visszatérhess az Egyház kebelébe? Elég, ha igennel felelsz.

JEANNE *(kis szünet után)* Igen, de...

LADVENU Semmi „de”, Jeanne.

CAUCHON Őrült vagy! *(a hóhérra)* Ez az ember rád vár. Ennél többet már nem tehetek érted. Az egyház még mindig hinni akarja, hogy a leánya vagy, és te vitatkozol, alkudozol?

JEANNE Nem.

CAUCHON Jól van, Jeanne! Megígéred, hogy lemondasz a harcról, a fegyverekről?

JEANNE De még annyi mindent...

CAUCHON Majd elvégzik mások, ha itt az idő.

LADVENU Ne légy ostoba, mindjárt megégetnek! Megígéred, hogy lemondasz a harcról, a fegyverekről?

JEANNE *(alig érthetően)* Igen. Megígérem.

CAUCHON Megígéred, hogy nem hordasz többé férfiruhát, ami sérti a keresztényi illendőség törvényét?

JEANNE De a hangok... nem... a börtön... ha egyházi börtönben lennék, beleegyeznék...

ÜGYÉSZ Miért egyeznél bele, ha egyházi börtönben lennél, és utasítod vissza abban, ahol most vagy?

JEANNE Nem vagyok egyedül.

ÜGYÉSZ Na és?

JEANNE Két angol katona őriz éjjel-nappal.

ÜGYÉSZ Na és?

LADVENU Válaszolnod kell most, Jeanne, azt hiszem, értelek, de neked kell kimondanod.

JEANNE Az éjszakák hosszúak... meg vagyok láncolva... igyekszem nem elaludni... de hiába... ebben a ruhában jobban tudok védekezni.

LADVENU És mióta tart ez?

JEANNE Amióta elfogtak, minden éjjel. Mihelyt sötét lesz, elkezdődik. Rászoktam, hogy ne aludjak.

WARWICK Kilenc hónap alatt nem szóltál senkinek?

JEANNE Azt mondták, hogy felakasztják őket, ha szólok vagy kiáltok.

WARWICK Ez többet nem fog előfordulni. Megígérem.

CAUCHON Meg fogunk védeni, Jeanne! De meg kell ígéred, hogy nem hordasz többé férfiruhát.

JEANNE Akkor... megígérem...

Ladvenu elkezd felírni az utolsó plexifelületre a megtérési nyilatkozatot.

CAUCHON *(mély sóhajjal)* Helyes. Köszönöm, Jeanne, hogy segítettél. Mindjárt fölolvassa Ladvenu a megtérési nyilatkozatot, csak alá kell írnod.

JEANNE Már nagyon sokszor elmondtam, hogy nem tudok írni.

CAUCHON Majd keresztet rajzolsz. *(az Inkvizítorhoz)* Meg lehet elégedve, igent mondott mindenre.

INKVIZÍTOR Várom a végét.

ÜGYÉSZ Püspök úr, maga olyan elnézést tanúsított ebben a perben, amit nem értek. Biztosan lefizették.

CAUCHON Ne alázza meg jobban magát, ügyész úr. Ennek itt a vége, nyugodjon már meg egy percre. Ladvenu, olvassa föl a megtérési nyilatkozatot.

LADVENU *(olvassa)* Én, Jeanne d'Arc bevallom, hogy kevélységből, makacsságból és gonoszságból vétkeztem, amikor azt állítottam, hogy a mi Urunktól kinyilatkoztatásokat kaptam. Bevallom, hogy istenkáromlást követtem el azzal, hogy szemérmetlen öltözetet viseltem, és praktikáimmal embereket arra ösztönöztem, hogy egymást gyilkolják. Visszavonom és megtagadom minden bűnömet, esküszöm a Szent Evangéliumra, hogy levetem ezt az eretnek ruhát és soha többé nem fogok fegyvert. Kijelentem, hogy bűneim és tévedéseim bírálatát az egyházra bízom. Kész vagyok elszenvedni a büntetést, amelyet kiszab rám. Ennek hitelül aláírom nevemet e megtérési okmányon, melyet ezennel tudomásul vettem.

JEANNE Karikát rajzoljak vagy keresztet?

LADVENU Majd vezetem a kezedet.

Jeanne felrajzol egy x-et a plexire.

Az Inkvizítor odahajol Jeanne füléhez és belesuttog.

INKVIZÍTOR Most tagadtad meg őt.

JEANNE Nem, nem! Nem lehet.

Jeanne megpróbálja letörölni az x-et, Cauchon nem engedi.

CAUCHON Higgadj már le! Helyesen cselekedtél.

JEANNE *(teljesen zavartan)* Most már hazamehetek?

CAUCHON Kegyelemből csak arra ítélünk, hogy hátralévő napjaidat börtönben töltsd, magányosan megbánd tetteidet.

JEANNE   Életem végéig?
CAUCHON   Igen.
JEANNE   Könyörgöm, ne tegyék ezt velem!
CAUCHON   Ladvenu. A ruhát!

Ladvenu egy összehajtogatott női ruhát ad neki

INKVIZÍTOR   Öltözz át!
JEANNE   Most?
INKVIZÍTOR   Most.

Jeanne teljesen megszégyenülve átöltözik, majd elveszik tőle a férfiruhát és magára hagyják.

XV. jelenet

WARWICK

Jeanne egyedül.

JEANNE   Hol vagyok? Szóljatok! Minden csupán
                                  Álom volt, és most fölriadtam?
                                  Elaludtam a mezőn, s most fölébredtem.
                                  Álmodtam a királyt, a csatákat?
                                  Eleven álmom szállt meg?
                                  Szóljatok! Nem hallom!
                                  Hát teljesen száműztetek már kegyetekből?
                                  Nem hallok semmit, nem hallok semmit.
                                  Szunnyadnak a csodák – az ég bezárult.

Mellé lép Warwick.

WARWICK   Sírsz?
JEANNE   Nem.
WARWICK   Gratulálni jöttem. Végül jól végződött ez a per, nem?
                                  Örülök, hogy megúsztad a máglyát. Azt hiszem, nekünk is

jobb, hogy megmenekültél a vértanúságtól. Szívből gratulálok. Alacsony származásod ellenére, szépen, mondhatni elsőrendűen viselkedtél. Meg szórakoztató is volt, ahogy ezeket az egyházi méltóságokat sarokba szorítottad. Tényleg szűz vagy?

JEANNE

Igen.

WARWICK

Persze, persze. Csak egy szűz beszélhet így. A menyasszonyom Angliában, nagyon tiszta lány, ő is ugyanígy vitatkozik, mint te. Ő is ilyen fékezhetetlen mint te. *(nevet)* Mikor majd Lady Warwick lesz, meglátjuk, ilyen marad-e. Szűznek lenni a kegyelem állapota. Imádjuk őket, de mihelyt találkozunk eggyel, az érintetlenségnek vége – ugyanakkor azt szeretnénk, hogy a csoda megmaradjon... Bolondok vagyunk! Haza is megyek nemsokára, és elkövetem ezt a bolondságot. *(zavart csend)* Okvetlenül meg akartam tenni ezt az udvariassági látogatást nálad. Remélem, nem zavartalak meg.

Jeanne nemet int.

WARWICK

Embereim rendesen viselkednek?

Jeanne bólint.

WARWICK

Biztosan át fognak szállítani egy egyházi börtönbe. Mindenesetre azalatt az idő alatt, amit még itt töltesz, bármit kérhetsz. *(indulna, Jeanne visszahívja)*

JEANNE

Uram!

WARWICK

Igen?

JEANNE

Ugye jobb lett volna, ha megégetnek?

WARWICK

A megtagadás pontosan ugyanaz... nekünk, mármint Anglia kormányának.

JEANNE

De nekem?

WARWICK Felesleges szenvedés. Csúnya. Nem, igazán nem lett volna jobb. Kicsit közönséges lett volna, kicsit ostoba, meghalni minden áron, csak azért, hogy dacolj a világgal.

JEANNE *(halkan, mintha önmagához beszélne)* De mi marad nekem, ha már nem leszek az, aki? Nem leszek többé Jeanne d’Arc, a szűz.

WARWICK Az biztos, hogy most nehéz lesz, de a dolgok idővel elrendeződnek.

JEANNE De én ezt nem akarom. Én nem akarom ezt az életet. A hangok... a hangok... hiába némák most, én csak azóta élek, mióta őket hallom. Azóta élek, mióta azt teszem, amit megparancsoltak. Zászlóval és karddal a kezemben! *(feltekint az égre)* Ti hallgattatok, és ez a sok ember mind csak össze-vissza beszélt. Mindent egyedül kell vállalnom. Én nem alkudhatok meg. Én nem leszek olyan mint ezek. Nekem ki kell állnom azért, amiben hiszek. Vállalom! Hívja a katonáit, Warwick! Gyorsan! Visszavonok mindent. Vegyék hasznát a máglyájuknak!

WARWICK Ne csináld már! Nekem ez bőven elég, már mondtam. Elégedett vagyok!

JEANNE Katonák! Katonák! Püspök úr! Ladvenu! Mindenki! Adjátok vissza a férfiruhámat! Gyújtsátok meg a tüzet!

XVI. jelenet

A MÁGLYA

Mindenki bevonul.

LADVENU   Jeanne! Jeanne!

CAUCHON   Mi történik?

WARWICK   Megbolondult.

JEANNE   A hangok megmondták, hogy ne hallgassak rátok. Ti arra akartatok rábírni, hogy gyűlöljem Őt és magamat. De én nem tudok így élni; és abból, hogy ezt elvennétek tőlem – vagy akárki más embertől –, abból látom, hogy a Sátán tanácsát követitek, én meg az Istenét.

ÜGYÉSZ   *(nagy felzúdulással)* Káromlás! Istenkáromlás! Megszállta a gonosz. A Sátán itt van köztünk!

INKVIZÍTOR   *(túlkiabálja a ricsajt)* Visszaeső eretnek: makacs, javíthatatlan és teljességgel méltatlan az irgalomra, melyet iránta mutattunk!

ÜGYÉSZ   Gonosz lélek vagy, Jeanne. Ha Isten volna a tanácsadód, vajon nem mentene most meg?

INKVIZÍTOR   *(a Hóhérhoz)* Gyűjtsa meg a tüzet! Máglyára vele!

CAUCHON   Még ne!

INKVIZÍTOR   De! Mi teljesen szabályosan jártunk el. Mondja ki az ítéletet!

CAUCHON   Ezennel kijelentjük...

INKVIZÍTOR   Ezennel kijelentjük, hogy visszaeső eretnek vagy. Ezért kivetünk az Egyház közösségéből.

CAUCHON   Leválasztunk az Egyház testéről.

INKVIZÍTOR   Mert az eretnekség leprája fertőzött meg.

CAUCHON   És a Sátánnak vagy a testrésze.

INKVIZÍTOR Ezért jelen ítéletünkkel téged kiátkozunk.

CAUCHON Elkülönítünk, kivetünk, és átadunk a világi hatóságnak, hogy az sújtson le rád.

INKVIZÍTOR Egyben arra intjük a világi hatalmat, hogy mértéktartóan ítéljen felőled a halál, valamint a testtagok elválasztása tekintetében.

ÜGYÉSZ Tűzbe a boszorkánnyal!
Jeanne-t felvezeti a Hóhér a máglyára és meggyújtja a tüzet.

WARWICK Rettenetes látni, ahogy egy ilyen ártatlan fiatal teremtés szétzúródik két nagyhatalom: az egyház és a törvény között.

CAUCHON Maga szerint ártatlan?

WARWICK Teljesen ártatlan. Mit tud ő egyházzal meg törvénytől? Egy szót se értett abból, amit mondtak neki.

HANGBEJÁTSZÁS

Jeanne d’Arc-ot 1431. május 30-án Rouen piacterén végezték ki. Martin Ladvenu barát vele volt halála pillanatáig: egy hatalmas fakeresztet tartott a máglyán égő lány elé. A franciák az angolokkal szembeni végső győzelem után, 1456-ban Jeanne perét semmisnek nyilvánították és a lányt posztumusz felmentették. Ladvenu a rehabilitációs perben is aktívan részt vett.

Az ügyész, Jean D’Estivet holttestét 1438-ban egy Rouenen kívüli csatornában találták meg.

Richard Beauchamp, azaz Warwick gróf 1439-ben Franciaország és Normandia kormányzójaként halt meg.

Gilles de Rais, azaz Kékszakáll 1440-ben bíróság elé került több fiatal lány és fiú halála miatt, akiket sátánista szertartásokon halálra kínzott. A bíróság Kékszakállt eretneknek nyilvánította, bűntársaival együtt felakasztották, majd a holttesteket máglyára vetették.

Regnault de Chartres érseket 1439-ben bíborossá nevezték ki. ’44-ben a franciák és az angolok Tours-ban öt évre szóló békeszerződést kötöttek, az aláírás előtt pár nappal, a tárgyalásokra menet a bíboros hirtelen meghalt.

VII. (Győzedelmes) Károly visszaszerezte az angoloktól Franciaországot, számtalan csatát nyert meg. Hosszú betegség után 1461-ben halt meg. Egyes források szerint halálra éhezettette magát, mert félt, hogy megmérgezik.

Jean Le Maistre inkvizítor a fennmaradt dokumentumok alapján a per egy pontján megtagadta az együttműködést, majd újra aktív résztvevője lett az eljárásnak, mivel az angolok halállal fenyegették.

Pierre Cauchon püspököt Jeanne rehabilitációs pere után eretnekséggel vádolták meg, amiért nem vallásos vérbosszútól vezérelve halálra ítélte egy ártatlan fiatal lányt. Felmentették, majd 1442-ben borotválkozás közben lelte halálát. Egyesek szerint testét kiásták sírjából és egy pöcegödörbe dobták. De ez nem biztos.

Jeanne d'Arc-ot halála után majd' ötszáz évvel később, 1920-ban a katolikus egyház szentté avatta.